

СЕКЦІЯ 3. Циркулярна економіка, зелений бізнес та екологічні інновації

Проект співфінансується Європейським Союзом, проте висловлені погляди та думки належать лише авторам цього проекту і не обов'язково відображають погляди Європейського Союзу чи Європейського виконавчого агентства з питань освіти та культури. Ні Європейський Союз, ні грантодавець не можуть нести за них відповідальність.

Мельник Т. А.

Центральноукраїнський національний технічний університет

ДИДЖИТАЛІЗАЦІЯ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ, ЯК ІНСТРУМЕНТ СТАНОВЛЕННЯ ЦИРКУЛЯРНОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

Останні роки виявилися складними для українських страхових компаній у зв'язку з введенням в 2019-2021 роках жорсткого карантину через коронавірусну інфекцію COVID-19. Повномасштабне військове вторгнення 24 лютого 2022 року російських військ з подальшою тимчасовою окупацією частини території України створили великі виклики для подальшого існування українського страхового бізнесу. Проте більшість українських страхових компаній витримали сучасні виклики зовнішнього оточення та спромоглися втриматися, а деякі навіть збільшили свою ефективність та конкурентоспроможність за допомогою реалізації цифрової трансформації страхових послуг. Таким чином, український страховий ринок був вимушений запровадити принципи циркулярної економіки щоб вижити. Це підтверджують дані наведені на рис. 1 які свідчать про те, що за період 2019-2022 роки відбулося суттєве зменшення кількості страхових компаній, які займалися загальним страхуванням на 54% (зменшилися на 135 компаній, а саме впродовж 2019 року - на 41 компанію, в 2020 році – 20 страховиків, в 2021 році – 48 компаній, в 2022 році – 26 компаній).

Рисунок 1. Кількість страховиків на страховому ринку України.
Джерело: складено автором з використанням [3]

Також на 60% зменшилися кількість страховиків, які займалися страхуванням життя (зменшилося на 18 компаній, а саме впродовж 2019 року - 7 компанію, в 2020 році – 3 страховика, в 2021 році – 7 компаній, в 2022 році – 1 компанію).

Це свідчить про те, що на українському страховому ринку життя залишилися реально діючі платоспроможні страхові компанії, які під час війни продовжують свою страхову діяльність, обслуговують страхувальників та здійснюють страхові виплати, укладають нові договори страхування, розробляють нові страхові продукти.

Дані наведенні в таблиці 2 свідчать, що впродовж 2019 року в багатьох європейських країнах кількість страховиків зменшилися, про те ситуація виправилася в більшості країнах Європи впродовж 2020 року.

Також спостерігаємо впродовж останніх років поступове зменшення кількості страховиків в країнах Європи. Така тенденція пояснюється не тільки фінансовою кризою в європейських країнах через COVID-19, а і як наслідок запровадження до європейських страхових компаній вимог Solvency II Directives [2], що спонукало деяких із них об'єднатися з метою збільшення свого капіталу.

Також спостерігаємо тенденцію, що лише 20 країн Європи мають кількість страховиків більше 30 компаній. При цьому 10 країн мають більше 100 компаній та 10 країн мають від 30 до 100 компаній. Решта європейських країн мають страховиків менше 30 компаній.

Таблиця 1

Кількість страховиків в європейських країнах.

Країна Європи	Роки																
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Велике Герцогство Люксембург	95	95	95	94	96	97	96	93	93	95	94	94	91	97	96	98	81
Великобританія	673	640	594	576	549	534	521	540	528	613	526	496	464	436	402	388	371
Грецька Республіка	74	72	67	67	67	66	56	52	52	49	47	45	43	38	36	36	36
Ірландія	177	184	187	191	194	190	190	190	190	191	212	232	253	270	270	201	208
Італійська Республіка	179	173	168	165	165	159	153	144	137	134	124	117	112	103	100	101	101
Князівство Ліхтенштейн	28	32	35	37	42	41	40	40	41	42	42	41	39	38	38	37	н.д.
Королівство Бельгія	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	96	92	82	80	78	70	67	65	67	64
Королівство Данія	192	189	182	179	174	159	152	142	132	115	110	104	101	99	99	94	87
Королівство Іспанія	320	307	300	299	298	296	289	281	271	265	256	240	231	222	215	207	209
Королівство Нідерландів	322	311	330	316	301	287	263	227	210	189	170	162	165	155	147	139	н.д.
Королівство Норвегія	112	116	114	118	122	124	120	117	118	119	119	119	71	73	76	76	н.д.
Королівство Швеція	406	395	367	356	381	381	433	405	378	363	340	329	317	311	301	298	н.д.
Португальська Республіка	42	41	44	48	48	47	46	44	42	41	43	45	41	41	39	37	37
Республіка Австрія	62	63	62	62	62	62	63	63	59	69	50	80	95	94	93	91	н.д.
Республіка Болгарія	37	37	37	37	37	36	35	34	33	45	46	44	42	38	36	35	35
Республіка Естонія	13	13	13	13	13	12	13	12	12	12	16	12	12	12	11	10	10
Республіка Ісландія	11	10	10	9	9	9	13	13	13	13	10	10	10	10	10	11	10
Республіка Кіпр	28	28	28	28	29	29	29	29	29	34	33	32	32	32	32	32	33
Республіка Латвія	18	20	20	16	16	23	25	22	22	22	7	8	7	6	6	6	6
Республіка Мальта	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	12	11	11	13	11	11	н.д.
Республіка Польща	71	64	64	67	66	65	63	61	60	58	57	57	61	61	60	59	59
Республіка Словенія	15	15	15	14	14	17	17	17	14	18	15	16	15	16	16	14	н.д.
Республіка Туреччина	53	50	53	56	58	57	61	63	63	68	66	64	58	59	59	59	60
Республіка Угорщина	28	27	27	28	27	26	27	27	25	30	24	30	27	24	25	23	н.д.
Республіка Фінляндія	46	44	45	41	41	39	39	39	43	74	57	55	52	50	51	47	45
Республіка Хорватія	24	25	20	23	25	27	26	26	27	26	25	23	21	20	18	16	16
Румунія	39	40	41	42	43	45	43	43	40	38	37	35	31	31	29	28	28
Словацька Республіка	25	26	25	24	20	20	22	22	22	21	16	16	16	16	15	13	13
Федеративна Республіка Німеччина	644	644	622	618	616	605	588	586	575	560	548	539	534	528	528	530	523
Французька Республіка	368	381	372	356	358	348	337	332	323	313	303	285	277	271	264	267	281
Чеська республіка	33	33	33	35	37	37	40	44	47	51	33	32	30	28	28	27	27
Швейцарська Конфедерація	180	181	181	182	191	197	196	191	189	190	149	146	149	149	145	145	145

Примітка: н.д. – немає даних

Джерело: складено автором з використанням [5]

Таким чином, український страховий ринок має перспективу використати досвід європейських страховиків до зменшення їх кількості без втрати своєї конкурентоспроможності, адже велика кількість не завжди відповідає якості наданих страхових послуг. Як вже зазначалося, перевагою українських страховиків стало активне запровадження ними цифрової трансформації страхової діяльності. Так, коли ми говоримо про цифрову трансформацію або диджиталізація то маємо на увазі запровадження і використання сучасних ІТ-рішень для автоматизації, спрощення, збільшення ефективності всіх наявних бізнес-процесів страховика. Адже «цифрова трансформація – це перехід до цифрового бізнесу за допомогою зміни організаційної культури, впровадження сучасних інформаційних технологій, що розширюють межі організації» [1, с. 273].

Таким чином, питання диджиталізації своїх бізнес-процесів стосується будь-якого українського страховика, і не важливо, це великий страховий холдинг чи маленька страхова компанія. Основне, це бажання страхової організації продовжувати свою діяльність та бути конкурентоздатною на страховому ринку в сучасних складних економічних умовах через військові дії.

Українські науковці [1, с. 273-274] виділяють три основні напрямки розвитку цифрової трансформації страхового ринку України, а саме:

Перший напрям - це інтернетизація страховиками своєї страхової діяльності за допомогою використання мережі Інтернет, ІТ технологій, технологій бездротового зв'язку, хмарних технологій для диджиталізації своїх бізнес-процесів, для диджиталізації своєї комунікації із партнерами (потенційними клієнтами, страхувальниками, страховими і перестраховими брокерами, тощо) й робітниками, страховими агентами, тощо. Основним видом інтернетизації страхової діяльності в Україні став Інтернет-продаж уніфікованого договору страхування на офіційних сайтах учасників українського страхового ринку. Також застосовується проведення опитувань про якість наданих страхових послуг та збір необхідної інформації про потенційних страхувальників за допомогою Інтернет-опитування розміщених на різних офіційних сайтах суб'єктів

страхового ринку. Рідше використовується процедура врегулювання страхових випадків через Інтернет-заяву.

Другий напрям – це індивідуалізація страховиками своєї страхової діяльності шляхом «розроблення індивідуальної пропозиції щодо страхування (за тарифами, ризиками, франшизою й іншим умовами) за допомогою використання великих баз даних, нових технологій та технологій бездротового зв'язку на основі отримання максимально широкого набору даних про страхувальника (у тому числі потенційного) і об'єкта страхування» [1, с. 273]. Таким чином, індивідуалізація страхової пропозиції - це індивідуальна оцінка страхового ризику за допомогою великого масиву зібраної інформації про страхувальника, об'єкт і предмет страхування та підготовка індивідуальної пропозиції щодо укладання договору страхування за запитом страхувальника.

Третій напрям – це диджиталізація страховиком своїх внутрішніх і зовнішніх бізнес-процесів залучених до реалізації страхової діяльності за допомогою цифрових технологій. Диджиталізація в українських страхових компаніях широко використовується в бухгалтерському обліку та при формуванні фінансової звітності, оцінці ризиків при перестрахованні, продажу договорів страхування та рідше при врегулюванні суперечок стосовно відшкодування страхових збитків.

Дані наведені в таблиці 2 свідчать про те, що за чотири роки запровадження практики продажу українськими страховиками електронних договорів обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів в Україні їх частка в загальному обсязі договорів страхування автоцивілки збільшилася на 47% (з 15 % у 20219 році до 62 % у 2022 році). При цьому найбільший приріст кількості електронних договорів автоцивілки відбувся в 2020 році на 143 % внаслідок запровадження суворого карантину в Україні навесні. Також спостерігається тенденція, що в 2021 році кожен другий внутрішній договір страхування автоцивілки є електронними. Це свідчить про високий рівень цифрової трансформації українського ринку обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів та про наявність попиту на цифрові страхові продукти серед страхувальників.

Таблиця 2
 Структура договорів обов'язкового страхування автоцивілки в
 Україні

Показники	Роки			
	2019	2020	2021	2022
Кількість договорів автоцивілки, шт.	8003279	8333824	9022245	7182329
Кількість електронних договорів автоцивілки, шт.	1224419	3095479	4543729	4438409
Частка електронних договорів автоцивілки, %	15,3	37,14	50,36	61,80

Джерело: складено автором з використанням [4]

Це підтверджує запровадження українськими страховиками з 1 липня 2022 року укладання електронних міжнародних договорів страхування «Зелена картка». Диджиталізація українського ринку обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів сприяє покращенню його конкурентоспроможності та здатності адаптуватися в умовах війни.

Цей позитивний досвід українського ринку обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів необхідно запровадити і на інші види страхування.

Також українським страховим компаніям необхідно активно запроваджувати досвід банківського сектору щодо використання банківських додатків шляхом розробки власних страхових додатків. Це надасть суттєву перевагу страховику на страховому ринку України, а також прискорить перехід українського фінансового сектору на принципи циркулярної економіки.

Необхідність негайного запровадження страховими компаніями страхових додатків обґрунтовується сьогоденними існуючими обмеженнями в діяльності українських страхових компаній, які спричинені неможливістю доступу або ускладненим доступом до офісів страховиків, до оригіналів договорів страхування, до документів страхувальників або вигодонабувачів на територіях України, які тимчасово окуповані. Відсутність паперових оригіналів документів ускладнює оформлення та здійснення страхових виплат, особливо внаслідок смерті особи, застрахованої на зазначених територіях.

Таким чином, можна зробити висновки, про те, що сьогодні українські страховики знаходяться в процесі активного запровадження цифрових трансформацій страхової діяльності. Активне використання цифрової трансформації українськими страховими компаніями надає їм перевагу на страховому ринку як України та і Європи, сприяє збільшенню ефективності їх діяльності, рентабельності страхування.

Також цифрова трансформація українських страхових компаній сприятиме активному переходу фінансового сектору країни до принципів функціонування циркулярної економіки.

Список використаної літератури:

1. Дем'янчук М.А., Гуржий К.С. Трансформація страхового ринку в умовах розвитку цифрових технологій. Економіка та управління підприємствами 2018. Вип. 25. С. 272-278. URL: http://market-infr.od.ua/journals/2018/25_2018_ukr/46.pdf (дата звернення: 24.08.2023).
2. Директива 2009/138/ЄС (Solvency II). Ратифікована Європейською Радою 10.11.2009р. An official website of the European Union. URL: <https://eurlex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=celex:32009L0138> (дата звернення: 24.08.2023).
3. Статистика страхового ринку України. URL : <https://forinsurer.com/stat> (дата звернення: 24.08.2023).
4. Статистика. Сайт МТСБУ. URL: <https://mtsbu.ua/ua/statistics/> (дата звернення: 24.08.2023).
5. European insurance industry database. Total insurance. DatabaseMarch2022. URL : <https://www.insuranceeurope.eu/statistics> (дата звернення: 24.08.2023).